

Zaman Gazetesi

22/11/2011

Herkül Millas

Geçenlerde eski bir şarkı bana çocukluk yıllarımı hatırlattı.

Birden, yıllardır aklıma hiç gelmemiş olan günler geri geldi ve hatıralar depreşti. Bütünüyle unuttuğum, belki de kafamda yeniden canlandırmaya korktuğum olaylardı canlananlar. Aslında unutulmuş değil, bastırılmış görüntülerdi bunlar ve beni hazırlıksız yakalamışlardı. Evimiz ve benim odam hemen yanibaşımdaydı sanki. Ama ben içinde değildim. Bir yerden bakar gibiydim. Ve o evin içinde başka bir ben olarak ben vardım: Küçük, şaşkın, çekingen bir çocuk. Yüzünde bir acı. Bu acı içinden değil, çevresinden yansıyordu yüzüne.

Şarkı hem şen hem özlemlî. İyi bildiğim, çok eskilerde okuduğum bir şarkıydı; sevgi ve umut dolu, güzellikten, mutluluktan söz eden iyimser bir şarkı. Neşe ile acının verdiği tat ise, gerçeküstü çelişkili bir dünyayı canlandırıyor. O yıllarda ezberlediğim, sevmiş olduğum ve sonra unuttuğum bu şarkı aile durumumuzla tam bir tezat oluşturuyordu. Acaba, diyorum şimdi, o şarkı o zaman bir özlemin ifadesi miydi yoksa kendimi aldatmanın ve gerçekleri kabul etmemenin bir yolu mu?

Şarkıyı okuyan şarkıcı çoktan ölmüş. Babam ve annem de öyle. Radyodan bu şarkıyı her duyduklarında bakıştıkları gözümün önünde; sanırım güzel anlar yaşamışlardı bu şarkının eşliğinde. Demek ki o zamanlarda bile eskiydi bu şarkı. O apartman dairesi hâlâ durur, önünden geçirim fırsat bulduğumda. Oyuncaklarımla oynadığım odayı ziyaret etmek istiyorum -bir sürü kurşundan asker, küçüklü büyüklü otomobiller, mekano dediğim ve vinç, kamyon gibi aletler monte ederek oluşturduğum oyun... O dairenin kapısını çalarsam bana deli, bunak, fazla romantik gözü ile bakarlar diye çekiniyorum. Kapıyı açana ne diyeceğim? "Hayda oradan, kocam hasta yatıyor" filan derler, kovalarlar herhalde.

O geçmişi gözden geçirince içimde bir sitem kıpırdar. Bazı felaketler, hatta en acı olanları bu sitemin dışında. Onlar yalnızca acı bir hatıra. Örneğin ailenin gencecik bir ferdinin ölümü. İnsan, elden ne gelir, der! İnsan buna kader anlamında boyun eğer. Ama o eve korkuyu, yarının belirsizliğini, dışlanmanın aşağılanmasını, hor görülmenin ezikliğini, güvensizliği ve eşitsizlikle haksızlık duygusunu sokanları, aynı biçimde, bir kaçınılmazlık olarak göremiyorum. Mazerete paketlenmiş açıklamalar çok yetersiz, içime sinmedi. Bunca acıya değer miydi o zamanın hedefleri? Bunların unutulması, bir süngerle silercesine aşılması kolay olmuyor. Eski bir şarkı onların hemen hortlamasına neden olabiliyor.

Yaşlılığın getirdiği "olgunluk" bize bazı oyunlar oynar. Bir yanda bilgi birikimimiz bize her davranışın bir nedeni olduğunu, duygusal davranmayıp olayları ve kişileri "o zamanın şartlarına göre" değerlendirmemizi dikte eder. (Hoş, her karara "zamanın şartları" der, onu meşru kılabiliriz!) Ama bir şarkı bu "bilgeliği" bir anda yıkar, yok eder. "Keşke" demeye başlarız. Keşke çevremiz başka türlü olsaydı, keşke bize böyle davranılmasaydı, gençliğim daha az acılı olsaydı, babamın saçlarına öyle erken ak düşmeseydi, annemin yüzü daha güleç olabilseydi, ben öylesine çekingen olmasaydım, farklılık çevreyi rahatsız etmeseydi, keşke yasalar sahte olmasaydı...

Sosyoloji ve toplum psikolojisi gibi "aletler" bir şarkının karşısında tutunamıyor işte! İnsanın duyguları üste çıkıyor; ve sitem içimize bir güzel yerleşiyor. Buna neden olanlar ise sanki hiçbir şey fark etmemişler. Sitemin asıl nedeni bu! Zamanında hiçbir şey görmemişler, herhalde görmek de istememişler, şu an da eskilerin benzerini fark etmiyorlar. O zaman da yapılanların bir "mantığı" vardı. Her davranışın bir açıklaması, gerekçesi, mazereti tabii ki var. Acı sonuçların açıklaması da hazır: yazık ama gerekliydi, yan kayıplar olur, kurunun yanında... filan. Vicdan dediğin kendini aldatarak savunmasını bilir.

Yaşlılığın bilgeliği ve bilimsel açıklamalar her zaman yardımcı olamıyor. Duygusalığa karşı olanlar ne demek istiyor? Sevgi, kaygı, öfke, umut, özlem, korku gibi duyguların, gözyaşı gibi işaretlerin varlığı neden istenmiyor? Benim kişisel derdim artık pek yok. Ama arada bana benzeyen çocuklar görürüm; bir odanın içinde, biraz ötede de analarını, babalarını. Benzerlikler görürüm. Kahrolası empati, bir şarkıyla yapacağını yapıyor. O zaman duygusal davranmayacağım, "akıllı olacağım" diye ödüm kopar. Acı çekmiş yakınarımdan utanacağım kaygısıdır bu. O ailelere baktıkça ben eskileri yaşıyorum. Vicdanımı aldatamıyorum.